

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

La cooperativa

Es diu que la primera llavor de la cooperativa la va sembrar mossèn Ramon Boixader a la sala de cal Balandrès a començaments de la dècada dels 60. Es podria dir que el grup de joves que assistien a les tertúlies a cal rector eren un terreny abonat per les noves idees, de manera que la llavor va brotar, i a base de temps i esforços, aquesta acabaria convertint-se en un arbre poderós.

La situació del camp era complicada; la major part de la vinya havia estat substituïda per sembrat, i no hi havia màquines que alleugerissin als pagesos de les feixugues tasques del llaurar, segar, i batre. Es llaurava gairebé tot amb mules, mentre que per la recol·lecció algunes cases disposaven de lligadores i d'alguna rudimentària màquina de batre, i les altres havien d'esperar que els toqués el torn de les màquines de lloguer. Els propietaris no gosaven fer les inversions necessàries per modernitzar els conreus, mentre que els pagesos que anaven a parts no tenien cap possibilitat de poder comprar maquinària.

Segons va apuntar en una xerrada Àngel Riba, vicari de Calaf, la solució passava per formar una cooperativa o societat que permetés compartir la maquinària entre tots els socis. Es va anar a la seu del Sindicat a Barcelona a demanar informació sobre com fundar una cooperativa, però la visita va resultar descoratjadora en comprovar com era de complicada la burocràcia. Alguns no es van desanimar però, i es van convocar algunes reunions obertes a la sala Tinai, on van aflorar reticències al projecte per part d'aquells que tenien una relació més directa amb la "Hermandad Sindical", el sindicat agrícola oficial, d'afiliació obligatòria. Una xerrada sobre cooperativisme a càrrec del "Servicio de Extensión Agraria" va desencallar el tema, i finalment el 23 de gener de 1966 es van trobar 29 caps de casa i van acordar fundar una cooperativa i comprar una màquina a mitges. Es va escollir una junta gestora encapçalada per Joan Clotet, com a president,

Joan Comas, sots-president, Josep Terrades, secretari, i Josep Serra, tresorer.

El mes de maig següent ja es va comprar una recol·lectora, marca "Claas Matador", de tres metres de tall, que va segar aquell estiu els camps de tots els afiliats de la cooperativa, que en aquell moment eren 33, tots de Fals, tret de 3 o 4 que eren de Rajadell. Posteriorment el nombre de socis es va incrementar.

El finançament de la recol·lectora va ser complicada, les aportacions dels socis eren insuficients, i per tal d'aconseguir el crèdit bancari va caldre l'aval de dos dels propietaris més importants. Els primers operadors de la màquina van ser Joan Comas i Josep Terrades.

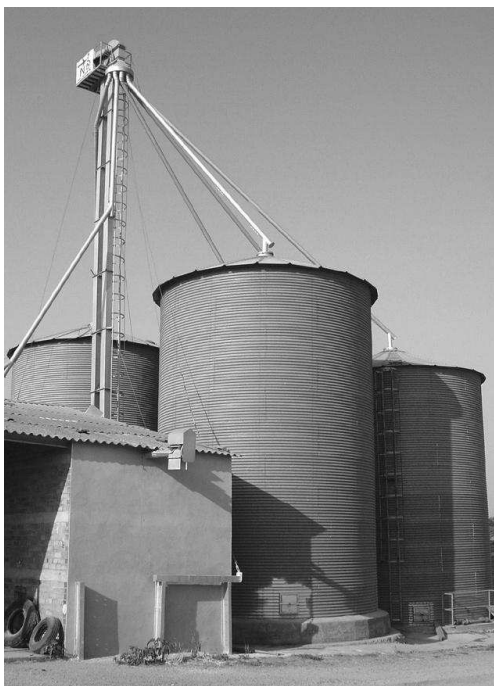
El 10 d'octubre de 1966 es van aprovar els estatuts i va quedar constituïda oficialment l'entitat, amb el nom de "Cooperativa de Utilización de Maquinaria Agrícola en Común".

Mentre uns estaven ficats en el difícil procés de gestió de la cooperativa, alguns propietaris del poble van decidir-se, en solitari o formant companyia, a comprar pel seu compte algunes màquines, de manera tal, que en pocs anys la mecanització dels conreus de Fals va ser un fet.

El 1968 la Cooperativa va adquirir un tractor nou, marca "Ebro", i un conjunt d'eines agrícoles. També es va comprar el tractor "Saca", que tenien a mitges el Comas de cal Francisquet, els masovers de la Torre i el Clotet d'Oliveres, tots ells socis de la Cooperativa. Per fer de tractoristes es va contractar a Joan Comas i Josep Massana. La maquinària es guardava en un cobert que s'havia aixecat l'any abans, al costat de l'església del Raval.

El segon capítol de la història de la Cooperativa s'inicia en el moment que Ramon Casas, l'amo de les tres finques, la Torre, el Grau i Oliveres del Pla, anuncia que està disposat a

vendre's la propietat, per tal de satisfer les legítimes als seus germans i germanes. Després de moltes vacil·lacions, a causa de la magnitud de la operació, es va decidir en una assemblea, celebrada el 17 de novembre de 1968, acceptar l'oferta de 8 milions de pessetes, un preu raonable, tenint en consideració que la propietat constava de 365 hectàrees, amb un alt percentatge de terra bona.

Sitges i molí de pinso

El president i el secretari de la Cooperativa es van desplaçar a Madrid per gestionar un préstec del "Banco de Crédito Agrícola", i també es va intentar obtenir crèdit de la Caja Rural Provincial, però va ser a la fi el "Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario" (IRYDA) qui va deixar els diners necessaris per la compra. Els socis de la Cooperativa que van voler van participar amb una aportació paritària de 25 mil pessetes per cap. L'acte de la compra-venda va tenir lloc a Manresa, el 6 d'abril de 1972, davant del notari Vermudo.

Simultàniament amb els tràmits de la compra de les terres, una qüestió de vital importància es debatia entre els socis de la Cooperativa. El sector majoritari sostenia que les terres s'havien de conrear en comú, la qual cosa implicava que els parcers de les tres finques havien de renunciar als seus drets a canvi d'una compensació simbòlica. Es va fixar aquesta en 500 pessetes per quartera. Tres dels socis, i quatre parcers que no formaven part de la Cooperativa, no hi estaven d'acord, perquè volien seguir treballant les seves terres, al·legant que hi tenien dret en virtut dels contractes de rabassa que havien signat els seus avantpassats amb el propietari de la terra.

No va ser possible arribar a un acord i la qüestió es va portar als tribunals. Als inicis, el grup dels que es negaven a donar les terres va confiar la defensa dels seus interessos a l'advocat Arderiu, mentre que la Cooperativa va contractar l'advocat Carbonés. Després de les primeres sentències desfavorables, alguns van optar per deixar-ho estar, altres van arribar a acords extrajudicials a canvi de pactar compensacions econòmiques, però dos dels parcers, el Jep Gran i el Tinai, van seguir apel·lant a instàncies superiors i lluitant pels seus drets fins el final.

El procés judicial es va allargar durant més vint-i-cinc anys, va ser motiu de divisió entre veïns i va afectar la convivència de la comunitat, per la qual cosa representa una de les pàgines més negres de la història contemporània del poble de Fals.

Al marge del conflicte, la Cooperativa va seguir el seu camí, va fer inversions en maquinària i a les instal·lacions, i va diversificar la producció. Així, el 1973 es va instal·lar una granja de vedells, el 1979 es va posar en marxa un nou molí per fabricar pinsos, amb unes sitges metàl·liques amb capacitat per 400 tones de gra, i el 1982 es va fer una granja per 100 truges. L'octubre de 1995 els socis de la Cooperativa van fundar "Urbofals", una societat dedicada a la venda de parcel·les edificables i cases adossades, en uns terrenys agrícoles prop del raval d'Oliveres que van ser requalificats. Aquesta promoció immobiliària va modificar el caràcter exclusivament agrícola i ramader que tenia la Cooperativa des dels seus inicis. El cobert de la maquinària es va remodelar i el maig de 2000 es va obrir al públic "El Rebost", una botiga pensada per comercialitzar carn de producció pròpia i també per distribuir articles alimentaris procedents de la zona.

En l'aspecte social es de destacar que el 1970 va ser escollit president de l'entitat Moisès Puig Miralles, un propietari de Rajadell, el qual va ser reelegit diverses vegades fins el 1994, que el va succeir l'actual president, Ramon Fàbrega Garrigó. El 1975, Moisès Miralles va rebre la "Medalla de Caballero de la Orden Civil del Mérito Agrícola", concedida pel Jefe del Estado.

El novembre de 1974 es va crear una secció de caire cultural amb la finalitat d'aixoplugar el grup de can Tagore, que no tenia cobertura legal i per aquest motiu tenia problemes amb l'administració municipal. Aquesta secció estava coordinada per Josep Terrades i va funcionar autònomament fins el març de 1980, que es va dissoldre. Tradicionalment l'entitat ha col·laborat econòmicament en les festes i altres iniciatives del poble, a partir d'un fons social destinat a aquest fi.

Al seu moment el nom de la Cooperativa es va catalanitzar i es va escurçar, passant a dir-se U.M.A.C. Actualment la Cooperativa té 57 socis en l'apartat d'ús de maquinària, 33 dels quals posseeixen títols de propietat de la finca.